

Abonamentele: pe un an 10 lei
pentru Țeărănătate 12 lei; pen-
tru Țeărănătate 5 flor.
Încep de la număr
1-ii al fiecărui an
și se plătesc
înainte.

A se adresa tot ce privește re-
dacția și Administrația: Directo-
rului-fondator și propri-
etar al *Gazetei Să-
tênului*, C. C.
Datulescu,
R. Sarat

GAZETA SATÊNULUI

Fôla cunoscîntelor trebuincioase Agricultorului și Poporului.

ESTE LA 5 SI 20 A FIE-CAREI LUNI

D-l Ioan Georgescu, autor de publicațiuni economice de peste munți, începe colaborațiunea sa la „Gazeta Sătênului,” cu următorul articol:

AGRICULTURA ÎN TRANSILVANIA

Poporul român din Ungaria și Transilvania în totalitatea sa este agricultor și econom de vite. Către aceste două ocupațiuni, au avut și are până astăzi atâta plăcere și atragere, în cât cu nici un preț nu'l poți îndupleca de a și le schimba. Și cum nu! Când el de mic are ocaziunea cea mai bună a se delecta de grandioasa frumusețe a naturei. Copilul economului român de mic este legat așa zicînd de ocupațiunea tatălui său, căruia mai preste tot locul 'i este mîna cea bună, ca la arat, semănat, cosit, etc.

Urmarea acestei atrageri către agricultură, au adus cu sine ca să rămînem un popor eminentemente agricol; desprețuind industria și comerțul. Dacă arterii acestea, cari dacă le am fi îmbrățișat, am dispune de clasa de mijloc, ce este foarte respectată de societate. Modestul început, ce 'l am făcut de la 48 este prea de parte de a ne pune în rînd cu celelalte națiuni. O vină mare poartă și epoca înainte de 48 cu prejudiciile sale ruginite, când românul, ca atare nu era admis nici de a practica profesiuni. Măcar-că nu au fost admis, totuși fiind el ingenios de la natură din propria învățatură și au făcut multe instrumente de la car, plug, clădiri etc.

Vă să zică de și nu au avut ocaziune a învăța sistematic o profesiune, el și-au însușit pe încetul, încât mulți apoi se ocupau exclusiv cu aceea meserie în întreaga comună rurală.

Ceea-ce nu'i au fost permis și nu au putut efectua economul, au făcut prea bine soția lui — economa. — Acesta *ab antieo* a făcut în casa sa toate vestmintele de lipsă pentru îmbrăcămîntea casenilor și a casei peste tot, precum: sumane, ciôreci, țole de lână, covore, ștergare, zadii, ii, cămăși, catrințe, etc. încât unele pentru variațiunea colorilor și pentru gustul lor estetic au ajuns a fi admirate chiar și de streini;—așa încât în multe case de frunte să mai pot vedea până astăzi unele lucrari, ce serveau la înfrumusețarea lor —lucrate de destera mîna a femeiei române.

Astăzi, când lumea progresază cu pași repeți, nici țeranul nu este scutit de alarma, ce o aude la tot pasul.

Și el au început a introduce în locul vestmintelor durabile, ce 'i le făcea economa în casă, fabricate frumose la vedere și slabe la purtare, cari mai curînd s'au mai târziu 'i lasă punga lată, făcîndul sclav luxului extravagant, încât apoi se împlinșee zicătorea: „preotésă cu cercei, popa cu ciôrecii rîi, preotésă cu papuci, popa cu.....”

Seculii invasiunilor de Goți, Huni, Gepizi, Longobarzi, Maghiari, Tatarî și Turci au avut influența hotărătore și asupra poporului român, retrăgînduse din locurile mai deschise și ex-

puse, —dinaintea oardelor barbare— în locuri mai muntóse și mai puțin espuse. Am lăsat locurile fertile și bogate în humus deșarte, cari au fost confiscate apoi parte pe partea fiscului, parte au fost dăruite óspeților Sași, cari au venit mai târziu.

Ast-tel țeranul român a trebuit să se mulțumescă și cu un sol mai puțin fructifer. Feudalismul încă au avut o influință dăunósă asupra desvoltărei agriculturii. Câte 2 și 4 zile pe săptămână — după cum era sesiunea de mare — trebuia se prestea țeranul domnului său, dacă voia a nu fi maltratată și aruncat pe stradă cu familia cu tot.

Tóte acestea au adus cu sine, ca comunele de pe sub pólele Carpaților, având sesiune puțină de cultivat, să țină mai cu sémă oi, pentru pășunatul cărora s'au trec peste Carpați unde sunt mai multe locuri de pășunat sau mai departe în Bulgaria, Basarabia ori Turcia. Iar comunele ce va mai depărtate de la polele Carpaților —cari adică au rămas după feudalism cu atâta posesiune, ca să se pótă susține cu recolta ce o produce solul— au rămas pe lângă agricultură și crescerea unor vite precum: cai, boi, vaci albe și negre, oi, capre și rîmători. Crescerea acestor vite este mai avantajósă ca în România independentă. Póte și clima contribue la acésta. Totuși suntem încă departe de a putea dice, că am ajuns acolo, în cât în ele nu mai trebuie nobilitate de o rasă mai superióră.

Cu agricultura încă suntem pe cale de a progresa. Plugurile primitive de lemn sunt înlocuite aprópe preste tot locul, cu noul sistem de pluguri eși te din fabrici. Cu acestea ce e drept putem esploata solul cu mai mari rezultate, ca cu cele de lemn, dar sistemul de ameliorare prin bălegar ne este tot cel vechiu. Resultatul este cam îngrijitor. Fiind solul încă virgin, cu întroducerea noului sistem de pluguri, au dat câți-va ani recolte destul de

abondente, dar nefăcându-se ameliorările necesare prin bălegar — în timpul din urmă s'au observat óre-care stagnațiune în recolte. Și acésta cu tot dreptul!

Nu mai puțin îngrijitóre este și manipulara bălegarului. Acésta după ce să aruncă din grajduri într'o grămadă, este lăsat de să risipeșce de rîmători și alte vite în tóte părțile prin curte. De asemenea udul ce să scurge din el sau din grajd este lăsat liber a curge nejenat pe strade. Auđim adesea apoi agricultori lamentând, că au dus atâtea și atâtea care de bălegar pe câmp și totau avut recoltă slabă. Va să dică cultivatorii noștri pun mai mult preț pe cuantitatea, de cât pe calitatea bălegarului.

Arăturile încă nu se fac la o adâncime corespunđetóre, cu deosebire în ogor, din care causă plantele sunt espuse, atât umidității — cât și căldurei prea mari. Și aci cultivatorii de o stare mai inferióră nu vroesc a face concesiuni progresive. Ei cred, că și pe viitor arăturile să pot efectua cu două vaci sau doi bouleni. Sperăm însă, că viitorul cel mai apropiat le va arăta, că sunt în rătăcire.

Ioan Georgescu.

Alinierea satelor și construirea locuințelor țărănesci.

Ministeriul de Interne a cerut d-lor Prefecți, prin ordinul circular No. 7394 din 14 Iuliu 1886, ca consíliele de igienă și salubritate publică ale județelor, în înțelegere cu Comitetele Permanente, să formese un regulament de alinierea satelor și construirea locuințelor țărănesci, în scop d'a face ca pe viitor salubritatea satelor să pótă corespunde cerințelor igienice.

Aflăm că fostul Prefect al acestuí județ, d-l S. Teodorescu, care arăta un deosebit interes pentru ori-ce atingea igiena și salubritatea publică, invitase pe Medicul Primar al acestui județ, d-l D-r Octoviu Blasianu,

ea în unire cu Inginerul județului, d-l Christache Panaitescu, să formeze regulamentul cerut și să-l pună în deliberarea Consiliului de igienă local.

Acest regulament s'a prezentat consiliului de igienă local în ședințe să de la 7 Martie a. c. și, fiind admis, s'a înaintat Ministeriului spre aprobare.

Convinși că cesiunea salubrității satelor merită atențiunea cetitorilor „Gazetei Sățenului,” publicăm în întregul său acest

Proiect de regulament igienic-tehnic pentru alinierea satelor și construirea locuințelor țărănești, elaborat de domnia: Dr. Blasiu și Inginer Panaitescu și votat de Consiliul de igienă și salubritate publică al județului Râmnicu-Sărat, în ședința sa de la 7 Martie 1887.

Art. 1. În fie-care sat se vor șoseli și ni-vela toate strădele conform regulamentului drumurilor, și se va face ca toate apele adunate din ploii și din economia casnică să aibă scurgere perfectă afară din sat.

Art. 2. Tote curțile caselor vor fi împetrite și potrivite ast fel, ca apa să aibă scurgere în șanțurile șoselelor.

Art. 3. Gropile, înfundăturile și locurile mai joase se vor astupa, ear locurile cu ape stagnante vor fi se câte prin scurgere sau se vor astupa, după gradul lor de mărime.

Art. 4. Stradele și șanțurile vor fi ținute în perfectă curățenie, precum și la înălțimile și adâncimile cuvenite.

Art. 5. Nu e permis a descărca, nici a duna bălgare și gunoie pe lângă case, pe strade și pe locuri virane. — Cantități mai mici de gunoie se pot aduna numai la vre-un colț retras al curții sau grădinei. — Gunoiele adunate în cursul unei luni se vor transporta cel puțin odată pe lună afară din vatra satului, unde se va putea fabrica tizicul pe locuri a nume destinate, sau să vor căra pe arături pentru îngrășarea pământului.

Art. 6. Fântânile și isvórele cu apă de beut, precum și terenul dinprejurul lor, se vor ținea în perfectă curățenie.

Art. 7. Fie-care locuitor este obligat să planteze pomi, roditori sau neroditori, atât d'a lungul șoselei cât ține proprietatea sa, cât și în grădina sa.

Art. 8. Nici un locuitor nu-și va putea construi o locuință nouă, înainte de a fi obținut autorisația primarului comunei, care este obligat pe d'o parte a-i da linia și a păstra zona șoselei, pe de altă parte a supraveghia ca construcțiunea să se facă în condițiunile igienice și tehnice arătate mai jos.

Art. 9. Ca tip de casă țărănească se admite planul lucrat de d-l Inginer Panaitescu, anexat la acest proiect de regulament, care plan se va trimite fie cărei Primării. În special pardosela camerilor va fi de minimum 60 ctm. d'asupra solului; camerele locuite vor fi pardosite pe jos cu scânduri, iar stis tăvănuite cu mortar sau lut; înălțimea camerelor locuite va fi de cel puțin 3 metri, având lungime și lărgime de 3—4 metri; ferestrele vor fi mobile și vor avea înălțime de cel puțin 1 m. 20 ctm. pe o lărgime de minimum 80 ctm; fie care cameră de locuit va avea cel puțin 2 ferestre; lățimea prispelii nu va trece peste 1 m.; sobele vor avea focul în casă pentru a putea servi ca ventilatoare, acolo unde încălzirea se face cu tizic sau cu stuif, sobele vor fi cu focul în tindă; hórnele vor eși d'asupra coperișului cu cel puțin 1 metru.

Art. 10. Este interzis d'a găti bucate în camerele de locuit sau de dormit.

Art. 11. Fie-care casă va avea o privată împrejmuită și învaluită, departe de casă de cel puțin 10 m.

Art. 12. Fie-care locuitor este dator a-și construi pentru vitele sale un grajd, pe care l va ține tot d'auna curat. Grajdul va avea 1—2 ferestre și 1—2 hórne (resulfatori ventilatóre) după mărimea localului; va fi situat departe de casă de cel puțin 10 m.; iar pardosela grajdului va fi înclinată pentru a înlesni mergerea murdăriei.

Art. 13. Proprietarii caselor vechi sunt datori, în cas de reparațiuni mai mici, a introduce pe cât e cu putință îmbunătățirile arătate la art 9, 10, 11 și 12, în ceea ce privește pardosela, ferestrele, hórnele, privatele și grajdul; iar în cas de reparațiune generală vor fi obligați a-și construi casa din nou în condițiunile acestui regulament.

Art. 14. Nu se vor putea înființa case noi, înainte d'a se fi ales și împărțit terenul respectiv de către o delegațiune a consiliului

de igienă local, care va avea în vedere că rețeaua stradelor să fie croită după sistemul rectangular, și ca direcțiunea lor să fie de la Nord-Ost spre Sud Vest. sau de la Sud-Ost spre Nord-Vest, pentru că numai așa toate stradele și toate laturile caselor vor putea fi cu fața spre soare într'un timp al zilei.

Art. 15. Primarii sunt răspunzători de executarea regulamentului de față. — Pentru orice călcare a dispozițiilor regulamentului. Primarii vor fi dați în judecată de către autoritățile administrative, sanitare și tehnice, și se vor pedepsi conform art. 69 din legea sanitară. D'asemenea primarii sunt ținuți a amenda cu 5—20 lei pe locuitorii, cari refuză a îndeplini dispozițiunile prevăzute în acest regulament și comunicate lor în scris de către primari, iar în cas de recidivă, primarii îi vor da în judecată spre a fi pedepsiți conform legii.

Dr. O. Blasiam,
Inginer C. Panătescu.

MĂSURATUL LOCURELOR

Se știe că ați în România, măsuratul cu sistemul decimal e obligatoriu.

Înlesnirea cu care, prin ajutorul acestui sistem adoptat mai de toate țările, se face socotela, e mare. Va mai trece însă vreme până când săteanul nostru se va pătrunde de foloșele măsurătoarei decimale și la suprafețe. Acesta din pricină că nu li se explică acest sistem și pentru că le lipsește în'atăta știința de carte.

Săteanul știe, din memorie, de ex: că dacă are un loc lung de 144 stânjani pentru a îi se alcătui un pogon trebuie să aibă 9 stânjani lățime la fie care cap de loc, apoi pentru 8 st. lățime trebuie 162 lungime, pentru 6 216, etc. Dar puțini știu ce va să dică stânjenu pătrat pentru a face socotela când lungurile sunt altele ca cele de mai sus. Asemenea lungimi de locuri se presentă adesea ori și d'aci nedomiriri.

Pentru a le înlătura în parte, precum și pentru a se evita perderi de timp la împărțitul locurilor, dăm mai jos un mic tablou în care se arată câți stânjani, palme și degete

trebuie a se da la diferite lungimi, începând de la 60 st. până la 432, adică lungimile ce pot avea locurile de obicinuit.

Acest tablou 'l publicăm știind că toți sătenii, din cari cei mai mulți n'au nici idee de ce va să dică hectarul și aria, nu priimesc — de tēmă d'a nu se putea desluși — altă măsurătoare de cât cu pogonul, pentru România de dincóce de Milcov și chiar de li s'ar da în arii, pentru a'l controla 'l măsură și cu sistemul vechin.

Sperăm însă că cu timpul precum s'au dedat cu leu nou, hectolitru, kilogramul și litru, se vor dădea și cu metrul. Socotela cu sistemul decimal e foarte înlesnicóasă dar știut e firea Românului d'a fugi de or-ce 'i e ne cunoscut și nu exagerăm spunând că am vădut la multe moșii sătenii refuzând d'a li se măsura de cât cu stânjina și nici voind a auți de Hectar, cu totă stăruința unor proprietari și arendași cari, pentru a li se ușura greutatea socotelei lungimilor și curmezișurilor la împărțirea locurilor, ceréu măsurătorea cu hectarul.

Pogonul muntenesc e uă suprafață a cărui total coprinde 1296 stânjani pătrați. 648 st. pătr. formésă 12 prăjini sau 1 pogon. Uă prăjină coprinde 54 st. pătrați.

Măsurătorea obicinuită constă în a se înmulți lungul cu latul, dacă acele lungimi sunt egale precum și lățimile între ele. Dacă lungimile sau lățimile sunt neegale între ele se face mijlocia; ast-fel, ca să dau un exemplu simplu, dacă uă suprafață cu uă lungime de 108 și cu a doua lungime de 324, având uă lățime de 3 st. iar la cel alt cap 9 st., socotela se face ast fel:

$$\begin{aligned} 108 \text{ cu } 324 &= 432 : 2 = \underline{216} \\ 3 \text{ cu } 9 &= 12 : 2 = \underline{6} \\ 216 \times 6 &= \underline{1296} \text{ adică } 1 \text{ pogon.} \end{aligned}$$

adică :

$$\begin{array}{r} 108 \quad 3 \\ 324 \quad 9 \\ \hline 432 \quad 2 \quad \overline{12} \quad 2 \quad 216 \\ \overline{3} \quad \overline{216} \quad = \overline{6} \quad 6 \\ \hline 12 \quad \underline{1296} \text{ adică un pogon.} \end{array}$$

Lungime				Lățime				Lungime				Lățime				Lungime				Lățime			
Stj.	Stj.	Palme	Degete	Stj.	Stj.	Palme	Degete	Stj.	Stj.	Palme	Degete	Stj.	Stj.	Palme	Degete	Stj.	Stj.	Palme	Degete	Stj.	Stj.	Palme	Degete
60	21	4	10	106	12	1	10	152	8	4	2 1/2	198	6	4	3 1/2	244	5	2	6				
61	21	2		107	12	11	3/4	153	8	3	9	199	6	4	1 1/4	245	5	2	4 1/4				
62	20	7	3	108	12			154	8	3	4	200	6	3	10 1/8	246	5	2	1 3/4				
63	20	4	1	109	11	7	2	155	8	2	11	201	6	3	7	247	5	2					
64	20	2		110	11	6	3 1/16	156	8	2	4	202	6	3	4	248	5	1	10				
65	19	7	8	111	11	5	9 1/4	157	8	2	1/2	203	6	3	1	249	5	1	7 3/5				
66	19	5	2	112	11	4	7	158	8	1	7 "	204	6	2	10	250	5	1	6				
67	19	2	9	113	11	3	9 1/2	159	8	1	2 "	205	6	2	7	251	5	1	4				
68	19		6	114	11	2	9 3/4	160	8		9 "	206	6	2	4	252	5	1	1 3/4				
69	18	6	5	115	11	2	4 1/2	161	8		4 "	207	6	2	1	253	5	1					
70	18	4	1 1/2	116	11	1	5 "	162	8			208	6	1	10	254	5		10				
71	18	2	1	117	11		8 "	163	7	7	7 1/3	209	6	1	7 1/8	255	5		8				
72	18			118	10	7	3	164	7	7	2 3/4	210	6	1	4 1/2	256	5		6				
73	17	6	1/2	119	10	7	1 "	165	7	6	10	211	6	1	1 1/3	257	5		4 1/4				
74	17	6	1 1/4	120	10	6	6	166	7	6	5 1/8	212	6		11	258	5		2 "				
75	17	2	4	121	10	5	8 3/4	167	7	6	1/8	213	6		8 1/8	259	4	7	11 2/3				
76	17		5	122	10	4	11 1/2	168	7	5	8 1/3	214	6		4 2/3	260	4	7	10 1/2				
77	16	6	9	123	10	4	4	169	7	5	4	215	6		2 "	261	4	7	8 "				
78	16	4	11	124	10	3	8 "	170	7	5		216	6			262	4	7	7				
79	16	2	4	125	10	2	11 "	171	7	4	7 1/3	217	5	7	9	263	4	7	5 1/3				
80	16	1	6 1/4	126	10	2	3 "	172	7	4	3 1/2	218	5	7	7 1/4	264	4	7	3 1/4				
81	16			127	10	1	8	173	7	3	11 1/4	219	5	7	4 2/3	265	4	7	1 1/2				
82	15	6	6	128	10	1		174	7	3	6 1/2	220	5	7	1 1/2	266	4	6	11				
83	15	4	4 1/4	129	10		5	175	7	3	3	221	5	6	11 1/3	267	4	6	10				
84	15	3	5	130	9	7	9	176	7	2	11	222	5	6	9 1/3	268	4	6	8 1/4				
85	15	2		131	9	7	1 3/4	177	7	2	7	223	5	6	6	269	4	6	6 3/4				
86	15		7	132	9	6	6 1/2	178	7	2	3	224	5	6	3 1/2	270	4	6	5				
87	14	7	1/8	133	9	6		179	7	1	11	225	5	6	1	271	4	6	3 1/2				
88	14	5	10	134	9	5	4 "	180	7	1	7 1/4	226	5	5	10 2/3	272	4	6	1 2/3				
89	14	4	10	135	9	4	10	181	7	1	3 1/2	227	5	5	8	273	4	5	11 3/4				
90	14	3	2 3/4	136	9	4	2 "	182	7		11 "	228	5	5	5 "	274	4	5	10 1/4				
91	14	1	11	137	9	3	9	183	7		8	229	5	5	3 1/3	275	4	5	8 1/3				
92	14		9	138	9	3	1 "	184	7		4 1/4	230	5	5	1	276	4	5	6 3/4				
93	13	7	6 1/4	139	9	2	7 3/4	185	7		1/2	231	5	4	10 2/3	277	4	5	5 1/8				
94	13	6	3 1/2	140	9	2	3 3/4	186	7	6	9 1/4	232	5	4	8 1/4	278	4	5	4				
95	13	5	1	141	9	1	6 1/4	187	6	7	5 "	233	5	4	6 1/4	279	4	5	2				
96	13	4		142	9	1	1/4	188	6	7	1 3/4	234	5	4	4	280	4	5	1/3				
97	13	2	11 "	143	9		6	189	6	6	10 3/4	235	5	4	1 1/2	281	4	4	10 3/4				
98	13	1	10	144	9			190	6	6	7	236	5	3	10 1/4	282	4	4	9 1/8				
99	13		9	145	8	7	4	191	6	6	3 1/2	237	5	3	9	283	4	4	7 2/3				
100	12	7	9	146	8	7	1/4	192	6	6		238	5	3	7	284	4	4	6 1/8				
101	12	6	8	147	8	6	6 1/2	193	6	5	9	239	5	3	4 1/3	285	4	4	4 1/2				
102	12	5	8	148	8	6	3/4	194	6	5	5 "	240	5	3	3 1/4	286	4	4	3				
103	12	4	8	149	8	5	7	195	6	5	2	241	5	3	3 "	287	4	4	1 "				
104	12	3	8 1/3	150	8	5	1 1/2	196	6	4	10 3/4	242	5	2	10 1/8	288	4	4					
105	12	2	9	151	8	4	8	197	6	4	7 1/2	243	5	2	8	289	4	3	10				

Lungime			Lățime			Lungime			Lățime			Lungime			Lățime			Lungime			Lățime		
Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete	Sij.	Palme	Degete
290	4	3	9	320	4	4	$\frac{3}{4}$	350	3	5	7	$\frac{1}{2}$	380	3	3	3	$\frac{1}{2}$	410	3	1	3	$\frac{1}{3}$	
291	4	3	7	321	4	3	$\frac{1}{2}$	351	3	5	6	n	381	3	3	2	$\frac{1}{16}$	411	3	1	2	$\frac{3}{4}$	
292	4	3	6	322	4	2	$\frac{1}{3}$	352	3	5	5	n	382	3	3	1	$\frac{2}{3}$	412	3	1	2		
293	4	3	4	323	4	1	$\frac{1}{4}$	353	3	5	4	n	383	3	3	$\frac{3}{4}$		413	3	1	1	$\frac{1}{4}$	
294	4	3	3	324	4			354	3	5	3	n	484	3	3			414	3	1		$\frac{1}{2}$	
295	4	3	1	325	3	7	10	$\frac{3}{4}$	355	3	5	2	n	385	3	2	11	$\frac{1}{8}$	415	3		11	$\frac{1}{2}$
296	4	3	$\frac{1}{3}$	326	3	7	9	$\frac{1}{2}$	356	3	5	1	n	386	3	2	10	$\frac{1}{2}$	416	3		11	
297	4	2	10	327	3	7	8	$\frac{1}{4}$	357	3	5		n	387	3	2	9	$\frac{1}{4}$	417	3		10	$\frac{1}{4}$
298	4	2	9	328	3	7	6	$\frac{2}{3}$	358	3	4	11	n	388	3	2	8	$\frac{3}{4}$	418	3		9	$\frac{1}{2}$
299	4	2	8	329	3	7	5	$\frac{1}{2}$	359	3	4	10	n	389	3	2	7	$\frac{2}{3}$	419	3		8	$\frac{3}{4}$
300	4	2	6	330	3	7	5		360	3	4	9	n	390	3	2	7		420	3		8	$\frac{1}{4}$
301	4	2	5	331	3	7	4		361	3	4	8	n	391	3	2	6	$\frac{1}{4}$	421	3		7	$\frac{1}{2}$
302	4	2	4	332	3	7	2	$\frac{1}{2}$	362	3	4	7	$\frac{3}{4}$	392	3	2	5	$\frac{1}{3}$	422	3		6	n
303	4	2	2	333	3	7	1	$\frac{1}{2}$	363	3	4	6	$\frac{3}{4}$	393	3	2	4	$\frac{1}{8}$	423	3		6	$\frac{1}{8}$
304	4	2	1	334	3	7		$\frac{1}{16}$	364	3	4	5	$\frac{3}{4}$	394	3	2	3	$\frac{3}{4}$	424	3		5	$\frac{1}{2}$
305	4	1	11	335	3	6	11	$\frac{1}{4}$	365	3	4	4	$\frac{3}{4}$	395	3	2	3		425	3		4	$\frac{3}{4}$
306	4	1	10	336	3	6	9	$\frac{3}{4}$	366	3	4	4		396	3	2	2	$\frac{1}{3}$	426	3		4	$\frac{1}{16}$
307	4	1	9	337	3	6	8	$\frac{1}{2}$	367	3	4	3		397	3	2	1	$\frac{1}{2}$	427	3		3	$\frac{1}{3}$
308	4	1	8	338	3	6	8	$\frac{1}{8}$	368	3	4	2		398	3	2		$\frac{3}{4}$	428	3		2	$\frac{2}{6}$
309	4	1	7	339	3	6	7	$\frac{1}{2}$	369	3	4	1	$\frac{1}{4}$	399	3	2		$\frac{1}{6}$	429	3		2	
310	4	1	5	340	3	6	5	$\frac{3}{4}$	370	3	4	1		400	3	1	11		430	3		1	$\frac{1}{3}$
311	4	1	4	341	3	6	5		371	3	3	11	$\frac{1}{2}$	401	3	1	10	$\frac{3}{4}$	431	3			$\frac{2}{3}$
312	4	1	2	342	3	6	3	$\frac{3}{4}$	372	3	3	10	n	402	3	1	9	$\frac{1}{2}$	432	3			
313	4	1	1	343	3	6	3		373	3	3	9	n	403	3	1	8	$\frac{3}{4}$					
314	4	1		344	3	6	1	$\frac{3}{4}$	374	3	3	8	n	404	3	1	8						
315	4		11	345	3	6	1		375	3	3	7	n	405	3	1	7	$\frac{1}{4}$					
316	4		9	346	3	5	11	$\frac{3}{4}$	376	3	3	7		406	3	1	6	$\frac{1}{2}$					
317	4		8	347	3	5	10	$\frac{1}{4}$	377	3	3	6		407	3	1	5	$\frac{3}{4}$					
318	4		7	348	3	5	9	$\frac{1}{4}$	378	3	3	5	$\frac{1}{8}$	408	3	1	5						
319	4		6	349	3	5	8	$\frac{1}{4}$	379	3	3	4	$\frac{1}{8}$	409	3	1	4	$\frac{1}{4}$					

D.

MEDICUL PRACTIC

pentru locuitorii din orașe și din sate,
elaborat dupe teoriile celor mai emi-
nenti Doctori,

Mănecarea și Băutura.

Fomea.—Omul sănătos are necesitate de a mânca, această necesitate el o simte prin fôme.

Cum să pro'uce dar simțimentul de fôme?

Pentru a putea înțelege această, trebuie că-
ntat a ne lămurii puțin asupra constituției
stomacului. Bucatele înghițite trec din gură

într'un tub membranos numit »Esofag,« la
al cărui capăt de jos începe stomacul. Acesta
este un fel de sac mai larg așezat în partea
stângă a corpului, și care începând a se subția
se prelungește în intestine, care au uă lungime
cam de 5—6 ori mai mare ca a cor-
pului întreg. La trecerea stomacului în mațe
se află un inel muscular [»sfincter«] care
închide stomacul și împedică trecerea nainte
a bucatelor până ce s'au mistuit. Pereții sto-
macului constau din două membrane, între
care se află un strat de fibre musculare. Fi-
rele musculare au proprietatea de a se strân-
ge, adică de a se scurta și a se întinde cu
alte cuvinte ele sunt elastice. Pereții stoma-

cului fiind întrețesuți cu fire musculare, stomacul se dilată ori de câte ori firele musculare se întind, și introducând bucatele stomacul se dilată. Când stomacul este deșert, el se strânge prin elasticitatea mușchilor, și această constrângere produce: »fómea«.

Cât-va timp după ce am mâncat, stomacul printr'o umflare și desumflare succesivă, întorce bucatele în jurul părților cu scop de a se muia mai bine în sucul stomacului. Bucatele se pôte dice se macină în stomac prin tr'o frecătură succesivă ce priimesc. Dacă substanțele se mișcă cu greu atunci muschii se strâng mult apăsând peretele stomacului spre a sfărâma substanțele ce are în drum, și această apăsare pe stomac arată că substanța înghițită e grea de mistuit și de a se simți acea producțiune ce se numește *greutate la stomac*.

Când stomacul e deșert el se contrage astfel că devine numai a patra parte din volumul ce l'a avut fiind plin. Dacă prin lipsă de mâncare stomacul n'a fost dilatat mai mult timp, atunci el se strânge convulsiv și produce fómea.

La unii óveni contragerea e slabă, și aceștia simt puțină fóme, la alții însă este puternică și aceștia simt uă fóme ardătoare. Câte uă dată stomacul pôte fi adus la contractiune prin înprejurări exterioare, și diferite lucrări obositoare; precum s. e. umblând pe jos drumuri mari, urcând și scoborând munți, tăind și cărând lemne sau altele, călărind, înotând, făcând gimnastică sau diferite alergături, mergând într'o trăsură sdrucinătoare, sau chiar într'un vagon ce meru se elatină, în fine ori-ce mișcare mai mare a brațelor, a picioarelor, sau a trupului pôte mai mult sau mai puțin redescepta simțământul fómei.

Setea,—numim uscăciunea ce simțim în gură sau în gâtlej. Această se ivește pe dată ce începe a se perde apa din singele, precum vara când e cald transpirăm mai mult ca de obicei, și nădușim. Setea sau uscăciunea în gură provine adesea din vorbire multă, din cântări, din diferite mâncări iritante, sărate, piperate sau chiar prea dulci. Asemenea în casuri de bôlă, mai cu sémă frigurile produce multă uscăciune în gură; nu mai puțin diarehea, urinarea prea mare și alte diferite bóle inpuținédă apa singelui și produce setea. Setea este un simptom constant a diferitelor bóle, și dacă nu se pôte potoli ușor prin apă limpede și prospătă, sau alte bături rëcoritoare, bóla e gravă și se întâmplă casuri chiar, unde setea pôte causa mórtea, și astfel de mórte e tot-d'auna mult mai chinuitoare ca a fómei.

Fómea și setea sunt dar păđitorii sănătăței, căci aceste gândiiri interne ce simțim ne arată necesitatea de a mânca și a bea, și

ne dă de veste la timp, întocmai ca și manometrul care arată puterea aburului la cazanul unei locomobile, ca să preschimbăm materiile care ne face să viețuim.

Apetitul.—Când uă mâncare sau o bătură ne place prin gustul sau mirosul ei, și excită în noi pofta de a mânca sau a bea, dicem că avem apetit. Omul sănătos trebuie să aibă tot-d'auna poftă de mâncare, cu tóte că pofta de mâncare să mărginește mai mult sau mai puțin la anumite mâncări. Când mucósa gurei nu e sănătoasă, cum adesea se întâmplă ca cine-va suferă de receală, guturai, sau cathar de stomac, atunci apetitul dispare, chiar când ar trebui să aibă fóme sau sete; însă pe dată ce mucósa gurei se îndreptă, apetitul revine. Acei ce suferă de guturai sau cathar de pept au poftă la mâncări sêrate sau acre, numai puțin acei cari au roșetă prea mare pe obraz, și care provine adesea din inflamația pelei, au asemenea poftă de mâncări sărate sau piperate, care această mai mult sau mai puțin le pôte face bine, pe când alte mâncări grele le-ar mări răul.

Apetitul dar e un instinct natural care atrage singur la mâncări priitoare stomacului.

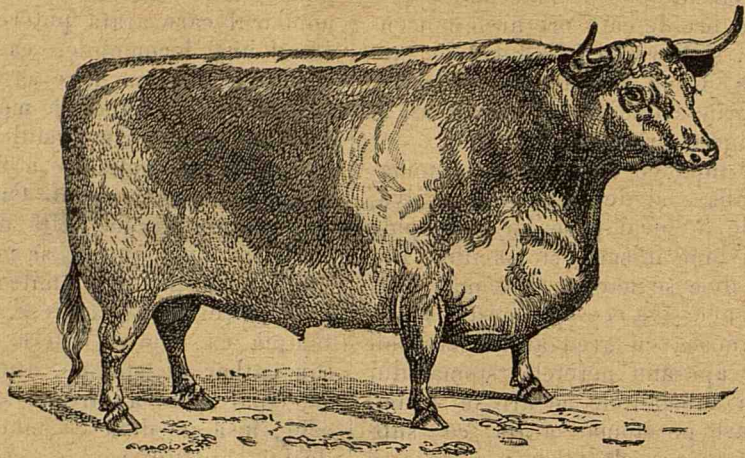
Quantitatea alimentelor.—Una din condițiunile cele mai principale pentru păstrarea sănătăței, este ca să dăm corpului nostru cantitatea de mâncare și bătură potrivită. Cine trece măsura trebuincioasă, fie în mult sau în puțin, are tot-d'auna a suferi. Cel ce mănâncă sau bea prea puțin, nu redă corpului materialul perdut, și e natural că trebuie să slăbescă atât în formă precum și în putere din ce în ce, și cea mai mică receală l'pôte înbolnăvi și culea în pat. Asemenea acei ce și încarcă stomacul peste măsură, nu pot lucra și și obosește pereții stomacului, cari cu atât mai curând vor înceta de a funcționa.

Măsura potrivită se cunoște îndată prin sentimentul umplerii stomacului, care e un semu că am mâncat și bătut atâta cât ne trebuie spre a fi săturați.

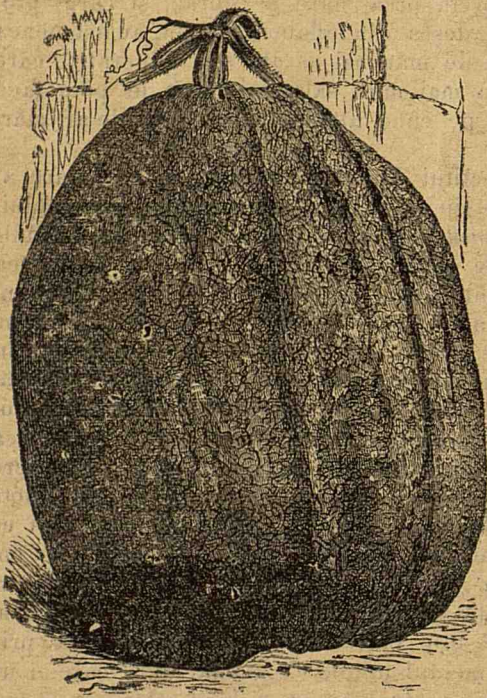
Ne simțim sătui când stomacul e potrivit dilatat, și rămâne în această stare mai mult timp în stomac, și inflămândim mai târziu, însă cu această nu e de dis că corpul are cantitatea de nutriment suficientă. Stomacul pôte fi plin, dar să nu fie umplut cu nutrimentul folositor care îngrașă și întărește corpul.

În termen de mijloc, cuantitatea de alimente (mâncarea și bătura) de care are nevoie omul într'o di e cam de a 20 parte din greutatea totală a corpului.

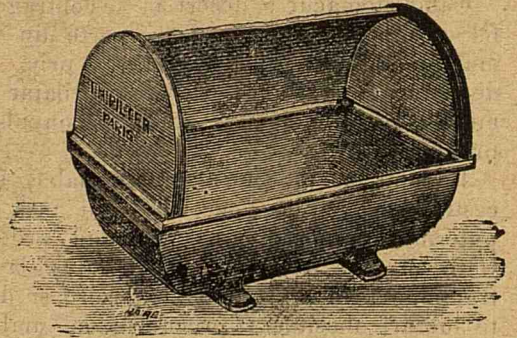
De aceea un trup desvoltat și greu are nevoie de mai multă hrană, de cât unul mic și ușor. Omul în vârsta sa vîguroasă are trebuință de hrană mai mare ca a unui copil, asemenea bărbatul care de obicei e mai



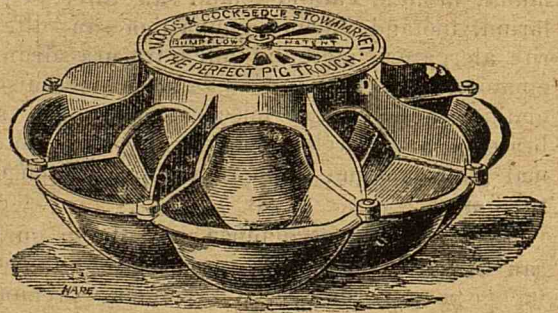
Bou gras. [A se vedea explicația în acest No].



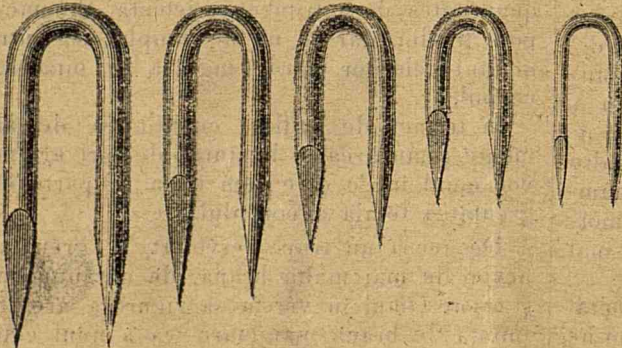
Bostanul de Turenia (explicația în acest No).



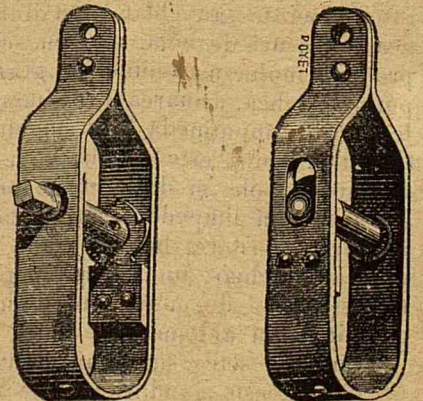
Uluc pentru hrănit vitele (explicația în acest No.)



Jgheab cu despărțitori (explicația în acest No).

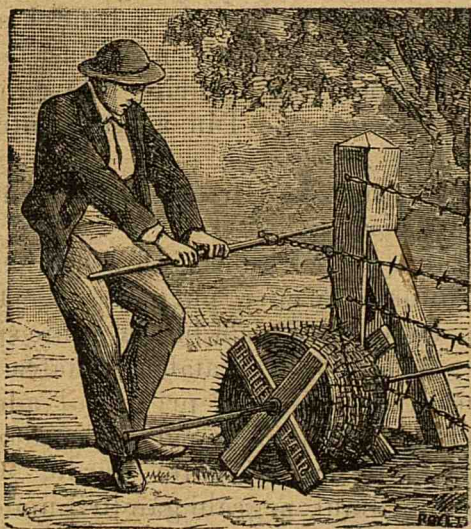


Cue de oțel galvanizate (explicația în acest No).



Intințetóre galvanizate (explicația în acest No).

tare și mai mare ca femeea, are nevoie de uă hrană mai mare și mai nutritore. Cine muncește cu corpul său umblă mult, are nevoie de a mânca mai mult de cât acela care duce uă viață sedentară. Cel de'ntei are a restabili forțele perdute, pe când cel d'al doilea perđând puțin, n'are mult de înlocuit. Cu tóte că acest din urmă nu póte fi așa de sănėtos ca cel dintei, căci pe când acesta ține în sine materiile vechi, cel-l'alt le înprospătează mēren, și devine cu acēsta tot-d'una sănėtos și țepēn. Asemenea omul sănėtos mănăncă mai mult de cât cel bolnav, și aceia cari stau la aer curat și rece trebuie să se hrănescă mai bine ca acei ce stau închiși în casă, și vērăți pe lângă sobă; nu mai puțin persoanele tinere care cresc, sau ómenii con-



Aședatul gardului artificial (explicația în'acest No)

valescenți sculți după uă bółă care 'i au slăbit, au nevoie de uă hrană bună, cei din tēi pentru ca să crescă și să 'și mărescă corpul, și cei d'ai doilea pentru a 'și recăștiga forța, și a pune la loc ceea ce au perđut. Cu un cuvēnt, cantitatea alimentelor ce trebuie să ea omul pe fie-care ți de donē, trei ori regulat la timp, depinde de greutatea corpului, de muncă, de temperatură, și de starea constituțională a sănėtaței.

Măncările ferbinte și reci.— Bucatele și bēturile prea calde sau prea reci sunt vătămătoare pentru stomac și pentru dinți. Cu bēuturi reci tot să mai póte deprinde stomacul, însă prea ferbinte nici o dată. Inghițind uă bucatură ferbinte, se póte vătămă stomacul, și cauza multe bóle pericolóse. Bēuturile puțin reci sunt recomandabile, căci absorbând stomacului și singelui uă cantitate de căldură, înlesneșce schimbul de materie, și restabileșce temperatura normală. Bēuturile ferbinte încăldesc singele și trupul 'și micșorēdă schimbul de materie, slăbind ast fel stomacul și tot corpul.

Numai în împrejurări de bółă, pentru a provoca sudórea, ómenii înghețați sau reciți pot lua bēuturi mai căldicele; asemenea ómenii bătrâni pentru a le ușura diminēta scóterea phlegmei, li se pot da uă bēutură caldă, nu însă ferbinte. Supă, fertura, ceaiul, cafeaua, sau veri-ce alte bēuturi sau mănăncări calde nu trebuie a le lua la uă temperatură care trecē peste de 40° plus 45° Reaumur, căci atunci ar trece aprópe înđoit de temperatura regulată a corpului, și e vătămătoare. Cea mai mare temperatură ce póte



Ricinal sanguineu.
(a se vedea explicația în'acest No)

avea bēutura sau bucatura ce inghite cineva e aceea pe care o póte suporta buzele mai întēi, fără însă a se frige; și acei ce vor cu sila a inghiți lucruri prea calde, se aleg cu stomacul stricat pentru tot-d'auna. Spasmurile și sughițurile provin de multe ori numai din mănăncări ferbinte, căci se închiagă uă mare cantitate de singe în stomac, și póte produce chiar bubă ce cu greu se mai póte vindeca, și póte în casuri cauza chiar mórtea.

Asemenea nu trebuie bēut nici o dată apă prea rece, și mai cu sémă apă cu gheață, bragă, limonadă ce de obicei se vinde la noi în timp de vară în donițe unde gheața se topeșce înăuntru, căci e vătămătoare pentru organele respirátore, și cu deosebire bând asemenea bēuturi prea reci după mănăncări calde se vătămă stomacul și strică dinți; periculos e a bea recituți fiind înferbântați din alergături, joc, discuție, risete, cântece, și alte ocupațiuni oboșitoare.

Un amic al poporului.

Riul Dómne cu munții și comunele din jurul său.

(Urmare)

În partea de est a muntelui Dara se întinde munții *Mușeteșilor*, al căror nume se spune a fi rămas de la un Mușat, membru din familia Mușeteșilor, care a domnit în Moldova pe la anul 1375 și care stăpânea acești munți, împreună cu moșia Mușetești din plasa și județul Argeșu. Printre Dara și Mușeteștii curge izvorul *Dărei*, de la nord spre sud, iar la hotarul *Dărei* cu *Spinarea* se împreună cu *Valea-Rea*, care de la *Furfuescu* face un ocol spre est până lângă munții *Mușetești*, de unde și reia iar direcția spre sud.

Munții: *Bindea*, *Dara* și *Mușeteștii* sunt ai statului, având păduri întinse și neexploatate. În fine spre sud de *Mușetești* se află muntele *Căpătâna* numit ast-fel pentru că e ultimul munte, ce formează basenul celor doi mari afluenți: *Valea-Rea* și *Țirna*, înainte de a se împreuna, formând capul șirului de munți spre sud, între acești doi afluenți. La ultima sa basă, despre sud, se împreună acești doi afluenți și confluența lor, se numește *Gura Văilor*. Acest munte e însemnat pentru multă lemnărie ce s'a scos și se scote din el: bile pentru făcut șiță și bușteni pentru făcut scânduri, bârne pentru făcut case, grajduri etc. Disputa și judecățile pentru posesia acestui munte, de peste 20 ani sunt încă neterminate.

Cel de al treilea afluent mai însemnat al râului Dómne este *Țirna*. Acest afluent înainte de a se împreuna cu *Valea-Rea*, este format din alți trei afluenți mai mici: *Leaota*, *Țirna* și *Brătla*.

Munții ce formează basenul acestui afluent sunt: *Bindea* are de limită în partea despre Transilvania munții: *Trăsnita* și *Urlea*. Vârful *Urlei*, e so-

cotit de unii geografi, a fi de 2300 metre înălțime și în adevăr că acest vîrf, — ca și vîrfu Moldovenului în partea de vest, — predomină peste vîrfurile de prin prejur. Grămețile de piatră în formă de conuri, ce se află pe vîrfurile acestor munți, puse ca hotar între România și Transilvania, se par, de la mici distanțe, a fi câte un om. Din muntele *Urlea* și a-nume din locul ce se află la mică distanță de cel mai înalt vîrf al său, și ia naștere afluentu *Urlea*, unui mic riuleț, ce trece pe la est de *Brêda* și se varsă în *Olt*, aproape de *Făgăraș*.

În partea de sud-est a *Bindei* se află muntele *Hîrtopele*, numit ast-fel de la *hîrtópele* sau locurile rele cu care este presărat. — Din acest munte izvorăște *Leaota*. —

Spre sud de *Hîrtópe* se află muntele *Leaota*.

Între văile frumoase, ale acestui munte, înbrăcate cu o purpură vegetațiune, cu osebire prin lunile Iunie și Iulie, încongiorat cu atâtea și atâtea frumuseți și contraste, privitorul adesea exclamă ca nemuritorul *Deparatianul*: „Dați-mi, dați-mi vale verde, unde perde omul negrele gândiri, unde și uiți de infamia și selavia auritelor și zidiri, unde mîndra păsărică se ridică pîn'la cerul luminos, și din cerul plin de sóre, cu oróre abia vede omul jos.“

O parte din muntele *Leaota* este a statului, are pădure neexploată. O altă parte e proprietate indivisiune a d-lui *Morărescu* și *Moșteni Brateni*.

Spre sud de *Hîrtópe*, se află muntele *Țirna* din care izvorăște afluentul *Țirna* ce se povestește a și trage numele cum am mai spus, — de la *Țirna* munților sau *Dómna Dochia*, care ar fi trecut aci din muntele *Urlea*. Spre sud de acest munte între *Țirna* și *Leaota* rămâne muntele *Piscu Netotului*, la a cărui basă se împreună acești doi afluenți, al cărui nume se spune a fi rămas de la un țigan poreclit *Netot*, ce a fost omorît aci de un urs. Spre est de *Țirna* se

afă *Ludișorul* cel mai despre nord est vîrt al munților, ce formăse basenul Rîului Dómnă, cu trecătoare în Transilvania, rămânând la nord muntele *Valea lui Mogoș*. Numele acestui munte se pare a fi devenit de la verbul latin *luda* și *ludere* un fel de jucare, de óre-ce soldații ce păzeau aci la pichetul ce era în vîrfurile acestui munte, ale cărui urme se vîd și acum, — (acum pichetul s'a mutat în grópe) — în lipsă de alte operațiuni, se jucau sau făceau exerciții cu armele. Din acest munte isvorăște cel d'al treilea affluent al Dîrnei, *Brătîla*, care apoi trece prin muntele cu același nume, — nume ce se dice a fi rămas de la stăpîna sa Brătîloé ce ar fi fost din Brăteni.

Spre sud-est de Brătîla se află muntele *Mesea*, numit ast-fel pentru că e pus la mijlocul plaiului, în acest șir de munți. Spre sud de acesta este muntele *Oticu* din a cărui lature de est, isvorăște rîul Dambovița, ce apucă de o cam dată spre nord, face un ocol spre est, se întórce apoi pe lângă *Piatra lui Craiu*, spre sud, trece prin Rucăr etc. Numele Oticului, pare a fi devenit din verbul latin *Otior* a se odihni, a respira, sau de la substantivul *Otium* repaos, de óre-ce acest munte avînd cea mai jóasă pozițiune, de aci începu a se ridica și rîurile de munți atît spre nord cît și spre sud și deci, cel ce călătorește, pe acest plaiu, aci e nevoit să se repaose.

Din acest munte se prelungesc în partea de sud-vest niște fieróse stînci numite *Colții Cremeni*, peste cari, numai caprele negre sunt posesóre. Unele din aste stînci par a fi de sticlă de policandru, tăiate în cele mai ciudate chipuri, iar brazii cei înalți, ce le dau ocolu, stau ca niște streji tăcuți și nemișcați, privind piscurile pe întinderi nemărginite, ce par'că strălucesc ca culorile curcubeului, și ascultând șoptele triste ale isvórelor cum și murmurul melancolie al vînturilor, ce alérgă prin pădurile de pe

póle. Spre sud de Oticu se află muntele *Roșu* numit ast-fel de la aspectul său roșétec; apoi *Grópele* munte al cărui nurne și'l trage de la grópele adânci ce rămân între ale sale piscuri înalte. Din munții Roșu și Grópele, și ia naștere unul din cei șase mai mici afluenți ai rîului Dómnă, *Văsălatu* ce se împreună cu rîu mai în jos de gura văilor.

Pe acest affluent se scot de vr'o doui ani o mulțime de bile și bușteni, din muntele Grópele, care s'a dat în exploatare de stăpîni sîi: D. *Chiriazina* și Pr. N. Rizescu.

Spre sud de Grópe, și ridică măréț fruntea spre cer, muntele *Păpău*, nume ce cred a și'l trage de la subs. latin *papa*, tată, căci în adevér, prin falnica înălțime a piscului său, par'că ar fi tatăl munților de prin prejuru-i. În fine cel mai despre sud munte, în partea de est a rîului, este muntele *Șesu*, nume, ce și l'a luat de la plautoul său șes.

În jos de *Gura Văilor*, în partea de vest a rîului, spre sud de muntele Spinarea, se află munții „*Drăghinele*“ din care și ia naștere unul din cei șase afluenți mai mici, ai acestui rîu numit *Isvarul Drăghinilor*, care se varsă în rîu, în dreptul Păpăului.

Munții, *Drăghinele*, — cea mare și cea mică, — și trag numele de la *Drăgoiu*, vechiul profesor al acestor munți, din ai cărui descendenți, se mai află încă în comunele, *Drăghiciu* din Mușcel, și *Brăteni* din Argeșu, între care se mai află încă judecări și dispute, pentru cantitatea de proprietăți, ce li se cuvine în acești munți.

Pădurea acestor munți ea și a *Căpăținei* și *Lespeșilor*, se exploatează în modul cel mai neregulat, fiind aproape terminată.

Spre sud-vest de *Drăghini*, se întinde muntele *Plăișoru* la a cărui basă, despre sud, se împreună rîul cel mare cu *Cernatu*, luând numele de aci în jos, de *Rîul Dómnă*. Acest munte se numește *plăișoru*, pentru că de a

lungul său, e plaiul cel mai mic și mai scurt, pe care sue și coboră locuitorii cu vitele de la munți.

(va urma).

N. Andreescu.

A M I N T I R I

I.

Acum vr'o șapte ani trecuți, în toiu lunei August, la ora un-spre-dece și jumătate noaptea, scoboram dintr'un vagon al trenului accelerat Austro-Ungar, pe peronul gării din Lugoșiu.

Nu eram singur, și până ce mătușa mea, care mă însoția, să vorbescă cu o persoană ce întâlnise din întâmplare, conducătorii trăsurilor pentru transportul pasagerilor, crezând că în séra aceia trenul nu le aduce nici un mușteriu, dedeseră bice cailor, grăbind către casă. Fusei dar silit, cam cu voce cam de nevoe, a mă inhăma cu bagajul, care în trecăt fie dis, nu cântărea nici cincisprezece chilograme, și o luarăm apostolește pe drum înainte ca să ne găsim gasda, căci alt mod de a scăpa din încurcătură nu era. Ș'apoi acesta nu era tocmai greu căci mătușa mea, mai cu osebire, știa cu ochii închiși casa unde aveam să petrecem noaptea și tot timpul cât rezervasem Lugoșului din călătoria noastră.

'Mi aduc aminte..... Parcurasem partea disă *Nemțiasca* și eram tocmai pe podul de pe râul *Timiș* ce împarte orașu prin mijloc, când ceasornicul de la biserică din partea *românescă* cu glasul lui sonor și puternic sună două-spre-dece ore. Stătui în loc..... LUNA era plină și lumina atât de dulce de părea că razele ei bălae ce se jucau pe undele apei, îngân o melodie. Tăcerea era atât de adâncă și de fermecătoare în cât credeai că natura chiar a adormit. Un murmur ușor numai proba că *Timișul* se restogolește pe matca sa. Orașul întreg de o parte și de alta semăna în amortirea sa că este locașul unui poet retras de lume care și petrece viața adâncit în visuri.

Eram atât de fermecat în cât impresiunea acelei nopți nici o dată nu se va șterge din memoria mea.

Plecarăm înainte și peste o oră sforăiam deja în paturile gazdei noastre din strada Andreonilor No. 555.

A doua zi dimineața cum mă îmbracasem și după ce am luat tradiționala cafea neagră, am și pornit prin oraș.

* * *

Lugoșul este un oraș Românesc. Are un

gimnațiu și o biserică a creștinilor ortodocși sau greco-orientali care 'i face onore. Aci este reședința episcopului unit al Românilor catolizați.

În ziua de sf. Maria, când se serbese hrumul bisericeii, am asistat la serviciul divin și am rămas încântat în sufletul meu. Corul vocal cântând cu o măiestrie rară de te sue în al noulea cer. Preoții acolo sunt toți la înălțimea misiunii lor. Celebrează cu o smerenie care le face onore și vocea lor este clară și sonoră când cântă. Pe câtă vreme la noi în România liberă, afară de mici excepțiuni, preoții noștri cântă pe nas și procedeză cu o stângăcie atât de vădită în cât înșeși splendoră și fastul misterelor religiei noastre se perde cu totul. De aceia și lumea a început a se răci de biserică, iar atheismul prinde rădăcini.

Pe frații noștri de peste Carpați numai biserica, numai religiunea 'i a ținut uniți ca într'un mănunchi și le a conservat limba, naționalitatea, tradițiile și aspirațiile lor curat românești, căci slavă domnului, din partea noastră nu au avut nici cel mai mic ajutor sau sprijin. Ei s'ermanii pe fie care minut și pe fie-care oră suferă ne mai pomenite persecuțiuni din partea îngânfaților pintenai maghiari. Totuși cu o răbdare demnă de mărețta origină a ginteii latine, ei îndură tôte, așteptând ca întâmplările să le aducă prilejul când vor sentura rușinosul jug ce le apasă umerii lor falnici.

Ungurii ori cât se vor căsni nu vor reuși nici o dată să ucidă într'ênșii simțurile patriotice și credința că sunt frații noștri Români.

* * *

Multe sunt de vădut și de admirat în Lugoș dar este peste putința ale înșira aci. Cu a doua ocașie pôte, vom face și acésta.

Al. C. Vrabcescu.

R I C I N U L

În tratatul de horticultură „Florile“ s'a vorbit despre acésta plantă, din familia Euphorbiaceelor, ca plantă în-podobitóre.

De astă dată se va arăta proprietățile medicinale a le Ricinului sau Căpușei.

Ricinul e una din cele mai bune plante purgative și care se pôte cultiva în fie-ce grădină pentru semințele sale care luunduse în doză de 12 bôbe, în lapte și chiar nepregătite alt-

fel, pot curăți fără vărsări, dacă se bea în urmă vr'un ceaiu obicinuit sau de ismă.

Intrebuintându-se Ricinul prospăt purgațiunea va fi mult mai sigură și dulce de cât dacă untul de Ricină ar fi fost extras de multă vreme, lucru ce se întâmplă cu asemenea uloieri învechite de prin unele spițerii.

Compoziția chimică a semințelor acestei plante e următoarea:

Uloiu	46,19
Amidon	20,00
Albumină	0,50
Gumă	4,31
Reșină cenușie și prin- cipiuri amari	1,91
Fibre lemnoase	20,00
Apă	7,09
	<hr/>
	100,00

Ea nu e numai prețioasă pentru proprietățile ei purgative, insecticide, dar și pentru luminat. Uloiul de Ricin dă uă lumină curată și efină, mult prețuită de populațiunile sărace a le Americii.

Acastă plantă de fel din Egipt unde e vivace și lemnoasă, precum și în părțile de miază-ți a le Europei unde crește până la 7 metre. nu se cultivă la noi de cât ca plantă anuală împodobitoare. Crește repede și 'i priesce mult clima noastră, răsărind din semințele ce cad singure. Ar fi de dorit a se găsi prin toate grădinele de la țară pentru a se avea la îndemână uă purgațiune sigură.

Sunt mai multe varietăți de Ricin, înalte sau pitice. Ricinul sanguineus (representat de gravura colorată din acest număr) e varietatea cea mai înaltă și cu semințe mari, care pôte crește în România (în un pământ gras, afănat și expus căldurei și udat) până la 4 metre. Se deosebește de *Palma Christi* sau Ricinul obicinuit (*Ricinus communis*) prin tulpinele și foile sale mici cam roșcate și prin culórea ciorchinilor săi înainte de cócere, de culórea sângelui.

Consumațiunea untului de Ricină

e mare la noi, de óre-ce se întrebuintésă mult ca purgațiune, mai ales la copii. Tot acel uloiu se aduce din streinătate, de și d-nii farmaciști ar putea a 'și extrage cu înlesnire și a'l avea tot-d'auna prospăt dacă ar avea grija d'al recomanda culturai prin grădini și 'și ar da ostenéla a tescui și purifica uloiul ce ar extrage din semințe de Ricin cultivat în România. Tot ast-fel s'ar putea și cu alte plante medicinale ce cresc, fără nici uă îngrijire, în grădini, câmpii și păduri.

Dar ce stau să vorbesc când 'i vedem aducând, din streinătate până și erburele cele mai simple.... pentru a 'și evita ostenéla d'a dirige adunarea și uscarea lor.

Câte femei sërmane nu 'și ar avea asigurat bunul traiu dacă ar ști că pot găsi loc de vânzare la spițerii a plantelor medicinale ce ar cultiya sau aduna!

C.,

BOII GRAȘI

Granița Austro-Ungariei e închisă vitelor noastre sub cuvânt că vitele din România, ar fi bolnave mai tot d'auna, și ar transmite pesta bovină vitelor lor; dar în realitate pentru că crescătorii de vite d'acolo știu a 'și împune voința lor în'acea țară unde se ea în sémă interesele economice.

Concurența ce le făcea România cu vitele ei consta în mare parte nu ca calitate, dar ca efinătate, știut fiind că rar se mai pot găsi în România economi de vite cari să 'și mai îngrășe alt-fel vitele de cât prin pășciunea lor la câmp. Vitele ce se îngrășă cu borhoturi de pe la distilerii de spirt, sunt a le speculanților evrei și greci cari iau vite bătrâne de prin târguri cu prețuri de nimic pentru consumațiunea orașelor mari și export. Căci tot se mai exportă câți-va boi mari pentru Italia, pe mare.

Părinții noștri în'adevăr avéu vite frumoase și grase, care alimentau piețele Vienei și concureau cu cele d'acolo și prin calitate; dar părinții noștri nu cultivau atâtea cereale ca noi și prin urmare subaturele erau mai erbóse și mai întinse, d'asemenea ei îngrijau mai bine de vitele lor.

Noi am ajuns nu numai a nu avea boi grași pentru zahana, dar avem niște stêrpituri care nici muncă nici lapte mult nu pot da. Acesta provine mai mult din neștiința și nepăsarea noastră și nu provine numai din pricina înpuținării erbei și suhaturelor.

Să resumăm puțin această cestiune și să vedem ce s'ar putea face pentru ca să avem vite bune de lapte, de zahana și de muncă. Cred că urmânduse ast-fel — și fericiți suntem că putem constata, pe ici pe colea, câte va exemple — socotim că agricultura s'ar îmbunătăți mult, am începe și noi a ne ocupa de creșterea vitelor și pentru gunoiul ce ar produce pentru îngrășarea locurilor.

Mai întâi noi nu șcim sau nu voim a da îngrijirea trebuincioasă bieteii vite. Iarna o ținem prin localuri strimțe, nesănătoșe, nearisite, neluminate, înotând în gunoiu, dacă nu o ținem ș'afară. Nu numai nu o țesălăm, dar o hrănim numai cu pae uscate și nehrănitore. Și cu toate acestea lucrul ar fi foarte ușor dacă ne-am cunoșce bine interesul. Intrebați pe cei câți-va cari tratéză mai puțin sêlbatec vitele câtă muncă le pot face nișce boi bine îngrijiti, cât lapte pôte da uă vacă bină hrănită.

Să ne obicinuim a mai varia hrana acestor biete auxiliare așa de puternice a le noastre. Să le dăm iarna și vara hrană mai substanțială precum hurlueli de bucate, fân uscat și chiar verde ce vom păstra prin «ensilagiu» precum s'a arătat în această revistă.

Să variem, încă, hrănirea descendenților speciei stinse *urus* din trupul cărora tragem atâtea foloșe, precum: munca, carnea, seul, pielea, gelatina sau negrul animal, sângele pentru rafinarea zahărului, côrdele instrumentelor și gunoiul.

Să le dăm și rădăcini furagere, tărățe și să cunoșcem dicetorea Wurtenbergesă care spune că 1 kilogram de sare face 10 kil. de carne și atât pentru economie cât și în interesul vitelor să le dăm, iarna, amestecat cu uă treime de fân, bostani tocați, având grija d'a scôte semințele când hrănim vacelle de lapte.

Nu numai în Ungaria, Italia și Franția se cunoșce foloșele mari ce avem dând vitelor bostani, ci s'a cultivat cu mare folos. și în județul nostru, precum și în alte părți, cu pogonele. bostanii mari de vite, sub denumirea de franțuzești.

Bostanii au aceiași valoare alimentară ca și sfecele și se pot cultiva mai lesne. Producțiunea Bostanilor e de 60,000 kilogr. la hectar, se pot prăși o singură dată și e uă plantă care îmbunătățeșce locul unde cresc.

Ei se pot da la vite, cruți sau fierți. D-l Iancu F. Robescu ne afirmă că e mai bine a se da fierți și că vacelle de lapte devin foarte lacome și dau și mai mult lapte. Se

pun în teici, uluce sau jgheaburi obicinuite sau ca cele înfăcișate de gravurele din 'acest număr.

S'a vorbit în această revistă despre aceste cucurbitacee. Una din gravurile din 'acest număr înfăcișeză bostanul de Tuțenia numit ast fel pentru că se cultivă foarte mult în departamentul Franciei cu acest nume. Acest Bostan e cultivat mai mult pentru vite; curpinii sunt lungi de 5—6 metri și pot da bostani cântărind fie-care 40 la 50 kilograme cu carnea galbenă și eu semințele mari.

Căldurile mari din timpul verei în România, sunt foarte priitoare acestei plante ce creșce așa de repede. Ar fi de mare folos ca sătenii noștri să adopte varietățile mari pe care să le semene în locuri anumite sau chiar pe de marginea porumbului.

Dar nu numai iarna trebuie să hrănim bine vitele ci și vara și dacă nu putem a le ține și vara la grajd, să le dăm iamașuri bogate în iarbă și apă curată și rēcoroșă, iar nu ape din mocirle și locuri sterpe de iarbă unde vitele înghit mai mult pământ de cât iarbă și mor de fōme sau din cauza pământului ce s'adună în stomacul lor

Să fim mai puțin barbari cu ele și să ne cunoșcem mai bine interesul.

Îngrijindule și hrănindule bine iarna precum și vara, uă singură vacă va da atâtea lapte cât dă ați 3 și 5, vom îmbunătăți rasa, vom avea vite puternice de car și plug și vom putea avea pentru cășăpii boi grași ca cel ce 'l înfăcișeză gravura din acest număr și care, fiind în etate de 3 ani 6 luni și 15 zile, cântăreșce 1,175 kilograme.

Și cum prin culturile de cereale repetate în 'acelaș loc, pământul nostru s'a cam stărpit de erburi bune, să începem a crea pășciuni artificiale, semănând plante furagere precum s'a descris în mai multe rânduri în această revistă, care apoi și îmbunătățesc pământul.

Vita bine hrănită va da și mult gunoiu ce 'l vom pregăti și duce a mai îngrășa locurile, căci gunoiul e foarte prețios și nu trebuie pierdut.

La câmp chiar cât stau vitele la suhate oborul lor de câmp trebuie schimbat adeseori, pentru a se drege cât mai multă întindere.

Un chip practic pentru mutarea lesne a acestor obore e îngrădirea prin ajutorul sârmei galvanisate cu țepi, care pe lângă că e durabilă, dar e și efină, precum s'a mai arătat. Această sârmă se întinde și se fixeză de nișce stâlpi prin ajutorul unui drug și a unor cue de oțel galvanisate (care nu ruginesc) sau prin întințetore anumite.

Sunt multe de đis asupra cestiunei vitelor la noi, lucru ce s'a mai făcut și se va mai face în *Gazeta Sătenului*.

Sătucenul.

DIN ȚARA

Următorea schimbare Ministerială s'a decretat la 29 Aprilie 1887.

D-l I. C. Brătianu președinte al Consiliului, ministru fără portofoliu; D-l Radu Mihai a trecut de la lucrări publice la departamentul de interne; D-l P. S. Aurelian s'a numit ministru al lucrărilor publice și d-l V. Gheorghiu ministru al agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor X.

DIN LOCALITATE

Inceputul luni Mai și finele lui Aprilie au fost destul de priitoare agriculturii de ôre-ce ploile, parti-ale nu e vorba, au scăpat cerealele de primejdie, cel puțin pentru cât-va.

Pân'acum n'am vădut în județ cereale perdute, din cauza secetei din'acastă primăvară; dacă însă a doua jumătate a lune trecute ar fi fost mai ploioasă sau mai puțin băntuită de vânturi recolta ar fi și mai bună.

Grânele de toamnă timpurii în curând 'și vor scôte spicul, ele sunt destul de frumoșe; cele puse prea târ-điu sunt cam slăbuțe.

Secărele timpurii au înspicat, cele alte sunt gata de înspicare însă sunt mici și subțirele.

Orzele și ovășirile sunt încă bune.

Perumburile puse înainte de Paști sunt admirabile și gata de prășit. Și cele semădate îndată după Paști au răsărit bine.

Uă plôe înbelșugătoare e foarte dorită de plugari.

În general —pân'acum— ploile din urmă au înbu-nătățit mult cerealele, fânețurile și émașurile din județ.



Ni se cere publicarea următorelor, lucru ce 'l facem cu plăcere.

Domnule Redactor,

Vel în ziarul *Voința Națională* de la 3 Maiu în-tr'uă corespondență pornită din orșul nostru, cum că eu și secerul meu am fi căđut la alegerea delegaților din comuna Modreni, nu zice corespondentul menți-onatului ziar, *am fi cerut a ne alege.*

Dau cea mai formală desmințire acestei *povești*, fă-cută mai mult a spori la rînduri într'o gazetă, căci mie unu și secerul meu nici nu ne au trecut prin min-te uă asemenea idee.

Primiți D-le Redactor mulțumirile mele anticipate pentru buna-voință ce sper că veți avea de a însera aceste rînduri în ziarul ce redactați.

G. A. Mărgăritescu.

X.

Resultatul alegerilor din R.-Sărat pentru consiliile județene.

Contrariu obiceiului nostru, am întêrđiat cu uă đi scôterea acestui număr al *Gazetei Sătenului* pentru a putea da rezultatul alegerilor celor trei colege.

Guvernamentalii au întrebuițat tôte presiunile pen-tru a reuși la aceste alegeri. Și cu tôte aceste efortări iată isbândele colectivștilor d'aci; isbânde care înve-deresă fie-căruia marea slăbiciune a guvernamentalio-rilor din R.-Sărat.

La *colegiul I-ii*, lista opoșițiunii a întrunit 76 voturi, iar a guvernamentalilor 81. Votanți a fost 176 din cari 19 funcționari. 19 buletine au fost anulate.

La *colegiul al II-lea*, lista opoșițiunii a întrunit 156 voturi din 283 votanți, alegători înscriși fiind 352. Lista guvernamentalilor a întrunit 147 voturi din cari 87 funcționari.

Presiunile au fost mari ca și la *colegiul I-ii*.

La *colegiul al III-lea* opoșițiunea avusese intențiunea đ'a nu lua parte la vot, de ôre-ce în anii trecuți ma-

ioritatea consiliului general, formată din aleșii a două colegii, a invalidat — fără nici un motiv — alegerea celui alt colegiu; ast-fel că cu tóta reușita opoșițiunii în *colegiul al 3-lea* nu s'ar fi ajuns la alt rezultat de cât a se expune la tot felul de persecuțiuni mare parte dintre alegătorii acestui colegiu.

Cu tôte acestea însă și deși mulți dintre alegătorii *colegiului al 3-lea* (văđend că nu se ține nici o în-trunire și opoșiția se abține) plecaseră din séra de 4 Mai din oraș, în dimineța đilei de alegele căți-va a-legători formară și tipărită buletinuri; acesta ca un fel de manifestațiune a cărui rezultat se prevedea știin-duse că mulți dintre alegătorii plecaseră din oraș, că cei ce rămăsese erau descurajați și hărțuiți, de d-l Re-visor și de administrațiune, în tot felul.

Cu tôte acestea rezultatul votului fu:

Lista opoșițiunii 183 voturi și 13 buletine anulate

Lista colectivștilor 269 voturi din 465 votanți, fiind înscriși aprôpe 800 alegători. Acest rezultat a îngrijit mult pe guvernamentalii cari dupe stăruințele, contro-lul, intimidările și ingerințele cele mai mari, nu s'a-șceptau la un asemenea rezultat de la alegătorii ce rămăsese în oraș și ținuți așa de aprôpe de dânșii.

Pentru noi, cari am vădut tôte acestea, cele 183 vo-turi ale opoșițiunii, care a lucrat mai mult de formă, însemnăză foarte mult și ne întărește încă mai mult în părerea deja emisă în altă ocașiune că „*colegiul învătătorilor, preoților și sătenilor e colegiul viitorului.*”

Dacă timpul scôterei acestui număr nu ne-ar grăbi am arăta multe din cele petrecute la această alegere a *coleg. III-lea*. Vom spune numai un fapt pe care 'l credem de cea mai mare gravitate și ofensator pen-tru demnitatea întregului corp învătătoresc:

Revisorul scolar din dimineța đilei de 4 corent și până când scótem acest điar, a stat înaintea localului alegerii printre învătători și cum atâta n'ar fi fost d'ajuns a întrunit învătătorii cari nu plecaseră din o-raș în sala Samson (care s'a refusat precum s'a oprit și cele alte localuri de întrunire opoșițiunii la aceste alegeri) în dimineța đilei alegerii și, între altele a avut curajul a le recomanda în față cu alți cetă-teni veniți, *a vota cu guvernul.*

Mai aflăm încă că și Parchetul a descins în mijlo-cul pieței pe timpul alegerii și sub pretext că unii delegați săteni au asuprăle arme s'a pus a'i căuta; cău-tare zadarnică, fără îndoială, de ôre-ce nu s'a găsit nimic.

Iată în ce hal a ajuns colectivitatea din Rîmnic și cu tôte efortările ei desperate d'a reuși la aceste ale-geri n'a putut obține de cât uă majoritate de: 3 vo-turi la *colegiul I-ii*; 6 voturi la *colegiul al doilea* și 44 voturi la *colegiul al treilea*.

Buletin Comercial

In portul Brăila pe điuva de 5 Maiu 1887, s'au făcut următorele cumpărări:

Marfa	Hecto-litre	Libre	Prețu	Prov.
Porumb	1550	60 ³ / ₄	6 75	Caic
"	1200	61	6 80	"
"	900	60 ³ / ₄	6 77 ¹ / ₂	"
"	1600	59	6 55	"
"	3400	60 ¹ / ₄	6 75	"
Grâu	800	57 ¹ / ₂	11 60	"
"	1600	60 ¹ / ₂	13 80	"
"	1800	56 ¹ / ₄	10 80	"
"	3130	57 ¹ / ₄	10 95	"
"	2600	58 ¹ / ₄	11 93	"
"	1500	58 ¹ / ₄	12 70	"
"	3700	60 ¹ / ₄	13 70	"
"	1100	60 ¹ / ₂	13 75	"
		Agiul	14.40—14.50%	

MISCELLANEA

ZACHARUL AUSTRO-UNGAR EXCLUS DIN PIETELE ROMÂNE. Este evident constatată că industria zaharina e foarte dezvoltată în monarhia Austro-ungară, căci ea numără aji 249 fabrice de zahăr aşezate în diferite sate şi oraşele din Bohemia şi Ungaria care produc pe fie-care an cantităţi enorme. Fabricile bine înţeles funcţionează numai câte-va luni, începând campania lor pe la Octombrie când se culeg sfeclile după câmp, şi sfârşesc a fabrica pe la Iunie al doilea an; ast-fel că de la această epocă zahărul de obicei se scumpeşte căci începea se simţi lipsa. Statele vecine de a lungul Dunării şi Mării Negre ca Serbia, Bulgaria, Grecia, Turcia şi chiar orientul întreg până în fundul Asiei, nu consumă şi nu cunosc alt zahăr mai convenabil de cât cel de provenienţă Austro-ungară, căci ori-ce altă ţară se încercă a introduce produsele ei întâmpină o concurenţă zdrobitoare.

România într'adevăr e singura ţară vecină care s'a emancipat de monopolul Austro-ungar prin aplicarea tarifului autonom, dar ce folos că tot aprovizionamentul trebuie adus tot din străinătate. Pieţele ca Bucureşti, Iaşi, Galaţi, Brăila, Birlad, Botoşani, Roman, Focşani, Buzău, Ploceşti, Piteşti, Rimnic, Craiova, Slatina, Severin, Măgurele, Giurgiu etc. s'aprovizionau mai înainte cu zahăr Austro-ungar, pe când aji trebuie a se importa din: Franca, Germania, Rusia, Belgia, Olanda şi Anglia, plătind preţuri fabuloase, şi fără ca ţara s'aibă vr'un folos.

Un fior teribil trebuie să ne coprindă când ne gândim că zahărul care e un derivat exclusiv agricol, să fim siliţi a'l aduce din ţări străine, când buna natură ne a dăruit un pământ atât de blagoslovit. Cele două fabrici ce avem în ţară, de la Săscut şi Chitila, de ar fi fost conduse de oameni muncitori cu capital suficient şi încurajate de guvern şi popor sigur că ar fi fost aji în floare, şi ar fi dat impuls a se fonda şi altele care să fabriceze atât pentru trebuinţa ţării precum şi pentru export. Prin această, ţara ar scăpa de un tribut anual, şi săténul ar profita de un nou venit ce i-ar aduce cultura sfeclilor.

Zahărul a ajuns a fi aji un condiment de prima necesitate care taie milioane întocmai ca şi sarea, cu deosebire că sarea ne o dă buna natura gratis d'a gata, pe când zahărul de voim a'l avea trebuie să depunem mai întâi capital şi muncă.

MIJLOACE PENTRU PĂSTRAREA LĂNURILOR ŞI BLĂNELOR DE VERMI sunt multe; unele complicate le pot feri cu anii.

La noi e de obicei a se presăra cu canfor şi piper; mijlocul e bunicele, dar trebuie bătute din timp în timp.

Dacă e vorba de asemenea obiecte, ce se închid în lădi pentru mai mult timp, să se pună în săculeţe un praf subţire ce se formează din următoarele.

Praf de coriandru (această plantă se găseşte nu numai prin grădini dar şi la câmp prin locuri cultivate), iris de Florenţa (Iridă sau Stânjinei de Florenţa), foi de trandafiri, praf de rădăcini de gladiol (numit şi Săcerele, Săbiuţa, Crin vînăt), din fie-care câte 50 grame; praf de flori de lavandă (levantă) 100 grame; musc [musc] un gram; praf de lemn de Santal (Sandal) 3 grame.

Dacă se pune punguliţe mai dese cu asemenea compoziţie de praf se pot deschide lădile chiar după zece ani.

Pentru a se păstra o vară blănille, se udă uşurel şi apoi dupe ce se usucă se frecă cu alcool la 90 grame în care se disolvase 5 grame de biclorur de mercur şi 10 grame de canfor — sau ezenţă de terebentină (dar miróse prea tare).

Prietinii noştri de peste Carpaţi pot fi siguri d'a scăpa de molii dacă pun printre blănille lor, niscare-va pipe vechi ungureşti.



PĂSTRAREA ŞI CURĂŢIREA COVOARELOR. Cu venirea căldurilor, covórele seridic de prin case, se bat bine, se presară cu piper, cu foi de ceaiu rămase de la facerea ceaiului şi cu trânji de cafea, să învălătuesc şi se pun în un loc întunecos şi uscat pentru a se regăsi la érnă nesticóte şi mai frumoase.

D-l Bitard afirmă că iarba verde înlocuiesc, cu folos, foile de ceaiu în această păstrare.

Covórele vechi se pot spăla pentru a 'şi recăpăta faţa cu oă amestecătură slabă de alun sau de sodă. Se mai pot încă freca cu oă perie ce se udă în apă în care se pusese oă fier de bou; pe urmă se scóte spuma cu apă curată şi se şterge cu pânđe curate.



COPACII CARI NU LEAGĂ POAME. Se pot forţa d'a da róde multe dacă, în timpul înfloririi lor, se afum cu pae aprinse: *Fumul duce polenul dupe stamine pe pistil şi fecundarea se face mai lesne.*

Un econom român.